

Джорджо Вазари
**ЖИВОТОПИСИ
НА ВЕЛИКИ ХУДОЖНИЦИ,
СКУЛПТОРИ И АРХИТЕКТИ
ТОМ 3**

София, 2025

Преводът е направен по изданието:

VASARI, GIORGIO

Le vite dei più eccellenti pittori, scultori e architetti

© Издателство „Изток-Запад“, 2025

Всички права запазени, включително правото върху превода, правото на публично представяне, както и на радио и телевизионно предаване, в т.ч. на отделни части. Никаква част от произведението не може да бъде възпроизвеждана (посредством фотография, микрофилм или с други средства) без писмено разрешение на издателство „Изток-Запад“.

© Людмила Русева, превод, 2025

ISBN 978-619-01-1705-6

ДЖОРДЖО ВАЗАРИ

ЖИВОТОПИСИ НА
ВЕЛИКИ
ХУДОЖНИЦИ,
СКУЛПТОРИ И
АРХИТЕКТИ

ТОМ 3

ДЖОТО, ДОНАТЕЛО, ТИЦИАН, ВЕРОКИО И ДР.

Превод от италиански

Людмила Русева





СЪДЪРЖАНИЕ



Джото.....	II
Донатело	35
Леон Батиста Алберти	51
Беноцо Гоцолу.....	59
Андреа дел Верокио	81
Антонио и Пиеро Полайоло	93
Пиетро Перуджино.....	101
Джорджоне от Кастелфранко.....	117
Проперция деи Роси	123
Тициан от Кагоре	145





УВОД



Джорджо Вазари е роден в Арето, но е живял и творил предимно във Флоренция, където е и починал на 62 години. Известен писател и биограф, Джорджо Вазари е също добър италиански живописец и архитект. Във Флоренция в галерията „Уфици“ – впрочем проектирана от него – са запазени някои негови живописни творби. По негов проект с благословията и щедрите дарения от Козимо Медичи е изпълнен и знаменитият коридор на Вазари, който свързва „Палацо Векио“ и „Палацо Пити“ и минава под „Уфици“. В този коридор са разположени многобройни и изключително ценни произведения на изобразителното изкуство от цял свят, част от колекцията на фамилията Медичи. Вазари е бил закрилян и финансиран от Медичите, но има своето заслужено място в ренесансовото изкуство и култура и е достоен за огромното уважение, с което се ползва.

Почти половин хилядолетие ни деля (по-точно – 475 години) от първото изданиена „Животописна великихудожници, скулптори и архитекти“. Като описва биографиите на повечето от 130 творци в близо хиляда страници (а и без излишна скромност посвещава на себе си най-обширното жизнеописание), Вазари, съвременник и приятел на част от творците, проследява последователното развитие на италианското изобразително изкуство от XII до края на XVIII. Вмруда муса отразени и усилията на много неговисънародници, които му изпращат резултати от технични проучвания за отделните творци

ствова по подпомагане грандиозното начинание на Вазари. Авторът често сам подлага на съмнение истинността на някоя от историите, затова изключително професионално се застрахова с фразиката „Говори се“ или „Чух да казват“. Така той успява да ни разкаже съответния епизод, но се и застрахова срещу евентуални опровержения.

Третият ни том започва с биографията на Джото. Вазари подчертава неговата основна роля в изкуството – окончателното скъсване с византийския стил и въвеждане на рисунък, близък до природата. Тук е и архитектът Джото, който участва в построяването на известната камбанария на „Санта Мария дела Кроче“ – красива църква във Флоренция.

Тук заслужава да бъде отбелязана следната годишнина. От точно 70 години великоленната статуя на Донатело „Давид“ – разбира се, в умален размер – се връчва от Академията на италианското кино на творци с изключителни заслуги в тази област. Това е италианският еквивалент на американския „Оскар“ и се нарежда сред най-престижните отличия в международен план. В тази книга ще се запознаем детайлно с живота и дейността на нейния творец Донатело.

Не е подминат и известният ученик на Донатело – Андреа дел Верокио. Достигнал изключително високо ниво в областта на ренесансовата скулптура, Верокио на свой ред е един от първите учители по изкуство на великия Леонардо.

Изпълнена с интересни факти е и биографията на ренесансовия архитект Леон Батиста Алберти. В нея Вазари колегиално изказва възхищението си от трудовете му, посветени на теорията на изкуства като архитектура, скулптура и живопис.

Животописът, посветен на братята Полайоло – Антонио и Пиетро – също е намерил своето място в този том. Тези представители със своите произведения като пример за братско сътрудничество и лоялност в област, изпълнена с конкуренция и самоизтъкване, каквато е тази на изкуството.

Вазари не крие своята любов и предпочитание към Флорентинската школа на изкуствата, но е достатъчно обективен, за да не пропусне в своя труд големите имена от другите културни центрове на ренесансова Италия. Затова тук е и големият Перуджино, чието име ни отвежда към Умбрийската школа (Перуджа и до днес е главният град на област Умбрия). Този художник е оставил богато наследство в областта на живописата,

трудил се е неуморно и е предавал своите умения на по-младите. Сред многобройните му ученици е и гениалният Рафаело Санцио.

Не пропускаме и починалия само на 33 години Джорджоне. Той пък е първият художник от Венецианската школа, представител на Зрелия Ренесанс.

В творбата на Вазари има и любопитни моменти, пряко свързани с България. В някои от статиите на Вазари, все още неиздадени на български език, се споменава името на италиански творец: Бартоломео Булгарини. Има доста спорове относно неговия произход и част от творбите му. Името му обаче е повод за хипотеза за евентуален български произход. По всяка вероятност, както е и в много подобни случаи, името Булгарини указва принадлежност на предците му към български корени.

По-интересна – и с конкретни доказателства за българския му произход – е историята на вселенския патриарх Йосиф Втори. За него се знае, че е роден в Търново около 1360 г. Твърди се, че е незаконен син на Иван Шишман и византийска благородничка.

В двореца „Рикарди“ на Медичите Гоцоли рисува огромен стенопис, изобразяващ поднасяне на даровете на влѣхвите. Сред множеството изписани там фигури се откроява тази на благ и достолепен възрастен мъж с красиви зелени очи. Това е Йосиф Втори, чието светско име не познаваме. Той остава в историята с това, че заедно с папа Евгений Четвърти успява, макар и за кратко, да обедини православието и католицизма за общ отпор срещу Османската инвазия. Вселенският патриарх Йосиф Втори е признат и запомнен като силен дипломат, радващ се на голямо уважение. Надписите около неговата величествена мраморна гробница в църквата „Санта Мария Новела“ във Флоренция ясно показват българския произход на вселенския патриарх, който лежи там.

Достолепният Вазари не отминава с мълчание и участието на дамите в този забележителен период от италианското изкуство и култура – Ренесанса. В биографията на починалата рано мадона Проперция де Роси се описват освен нея самата още няколко забележителни жени, които се занимават с изкуство по това време. Признанието и очарованието на Вазари към творбите на тези дами се заключват в думите от статията му, която можете да прочетете тук. А именно:

*Достигат свършенството жените,
когато с изкуство се захванат.*

Последната от прекрасните биографии на Вазари е посветена на Тициан. Макар и доста обширна, тя стои някак незавършена. Съдбата е пожелала авторът да напусне пръв този свят. Тициан си отива две години след него. Смятан за равен по популярност с Микеланджело и Рафаело, Тициан също е представител на Венецианската школа. Той е известен и с това, че изкуството му звучи съвременно във всяка епоха. Не случайно импресионистите го споменават като извор на вдъхновение и черпят опит от неговия колорит.

А сега – приятно четене!

Людмила Русева